

Nr 220.

Ankom till riksdagens kansli den 7 november 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av bostäder för personal vid flottans skifferoljeverk å Kinnekulle.

(1:a avd.)

I propositionen nr 313 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 17 oktober 1941, föreslagit riksdagen att till Anordnande av bostäder för personal vid flottans skifferoljeverk å Kinnekulle å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under Fonden för förslag till statsverket anvisa ett reservationsanslag av 370,000 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har riksdagen anvisat för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor till utbyggnad av flottans skifferoljeverk å Kinnekulle samt för budgetåret 1940/41 dels ett reservationsanslag av 2,200,000 kronor till vissa ytterligare anläggningar vid skifferoljeverket, dels ett reservationsanslag av 1,436,000 kronor för täckande av vissa merkostnader för skifferoljeverkets utbyggnad, dels ock ett reservationsanslag av 1,350,000 kronor för utvidgning av skifferoljeverket.

Driften vid det nya skifferoljeverket igångsattes under maj månad 1941. I samband härmed har behov visat sig föreligga av ytterligare bostadshus för den vid verket anställda personalen. *Marinförvaltningen* har härom gjort framställning i skrivelse den 2 augusti 1941.

Departementschefen har efter redogörelse för marinförvaltningens förenämnda skrivelse ävensom för 1940 års militära byggnadsutrednings och *egna-hemsstyrelsens* i ärendet avgivna utlåtanden för egen del anfört följande.

Anledningen till att bostadsbeståndet vid flottans skifferoljeverk å Kinnekulle icke är tillräckligt synes närmast vara, att personalstyrkan fått en annan sammansättning än man tidigare räknat med. Vid planläggningen av den nuvarande bostadsbebyggelsen har man utgått ifrån att en stor del av personalen skulle kunna i varje fall under mer extraordinarie förhållanden beredas bostäder i logement. Emellertid har det visat sig, att arbetsstyrkan i så stor utsträckning rekryterats med gift personal, att denna lösning av bostadsfrågan icke lämpligen bör för någon längre tid äga bestånd. Bostadsbehovet för en del av denna personal — däribland några verkmästare och arbetsförmän — har provisoriskt kunnat tillgodoses genom ianspråktagande av utrymmen i de bostadshus, som ursprungligen avsetts och inrättats för befattningshavare utan familj. En stor del av personalen har överhuvudtaget icke kunnat erhålla bostadslägenheter i verkets närhet, vilket medför olägenheter icke blott för personalen utan även för oljeverket. Då en förbättring av bostadsförhållandena vid Kinnekulleverket genom enskild företagsamhet icke för närvarande

synes vara att förvänta, torde annan utväg icke stå till buds än att helt i statlig regi lösa bostadsproblemet. Utan tvivel måste det ligga i statens intresse att vid denna för stora kostnader iordningställda anläggning, vilken torde bli av stor betydelse för vårt lands oljeförsörjning, förvärva och bibehålla lämplig personal, något som ej lär vara möjligt, därest bostadsförhållandena icke på tillfredsställande sätt ordnas.

Vad först angår frågan om omfattningen av ifrågavarande bostadsanskaffning, har marinförvaltningen föreslagit uppförande av fyra tjänstemannavillor, därav en avsedd för driftschefen och tre för vid verket anställda tjänstemän, ävensom av tre bostadshus med sammanlagt 16 lägenheter, avsedda för verkmästare och arbetsförmän. I likhet med militära byggnadsutredningen anser jag det icke vara nödvändigt att nu upptaga frågan om uppförande av bostad för driftschefen. Däremot tillstyrker jag, att lägenheter för tjänstemän, verkmästare och arbetsförmän anordnas i den av marinförvaltningen angivna omfattningen.

Beträffande formen för bostadsanskaffningens genomförande må till en början framhållas, att det i detta fall knappast är tillrådligt eller ens möjligt att inrätta tjänstebostäder i egentlig mening. Ett anordnande av statliga tjänstebostäder har för övrigt enligt hittills tillämpade principer ansetts böra ske i minsta möjliga utsträckning. Marinförvaltningen synes närmast vilja betrakta de blivande byggnaderna såsom uthyrningsfastigheter, förvaldade av vederbörliga militära organ, och har med denna utgångspunkt funnit sig böra föreslå uppförandet av bostadshus av baracktyp. Emellertid finner jag det för egen del angeläget att eftersträva en sådan anordning av bostadsbebyggelsen, att möjlighet förefinnes för personalen att förvärva lägenheterna med äganderätt. Uppenbarligen lämna sig de av marinförvaltningen föreslagna, för verkmästare och arbetsförmän avsedda bostadshusen mindre väl för en sådan utveckling. Ur anförda synpunkter har det synts mig lämpligt undersöka, huruvida icke möjligheter skulle föreligga att lösa byggnadsfrågan i anslutning till de principer, som följts vid genomförandet av liknande bostadsbebyggelse för Skaraborgs och Västgöta flygflottiljer. Denna bostadsanskaffning har, såsom framgår av propositionerna 1940 U: 49 och 1941: 267 (punkten 14), omhänderhaftas av egnahemsstyrelsen, som jämväl avses skola med biträde av vederbörlig egnahemsnämnd handhåva den framtida förvaltningen av fastigheterna. Härvid har förutsatts, att befattningshavarna skola kunna antingen i vanlig ordning utan bostadstvång hyra lägenheterna eller också inköpa dem med äganderätt, i vilket fall egnahemsslån i vanlig ordning skulle kunna beviljas.

Egnahemsstyrelsen har i sitt nu föreliggande utlåtande skisserat ett program av liknande slag för ordnandet av bostadsfrågan vid skifferoljeverket. Förslaget, som omfattar tre tjänstemannavillor om fyra rum och kök samt 16 småstugor om två rum och kök, har, inberäknat kostnader för planering, vägar och administration samt kostnaderna för omändring av vissa befintliga byggnader, preliminärt kostnadsberäknats till 370,000 kronor. Styrelsen har förutsatt, att bebyggelsen anordnas i form av enfamiljshus. Vidare har styrelsen icke funnit tillrådligt att såsom familjebostäder bygga lägenheter, som äro mindre än två rum och kök.

Ett ordnande av bostadsfrågan på sätt egnahemsstyrelsen förordat synes mig innebära påtagliga fördelar i jämförelse med marinförvaltningens förslag. Såsom i egnahemsstyrelsens utlåtande framhålles, talar sannolikheten för att skifferoljeverket även under mera normala tider skall kunna hållas i drift i sådan omfattning, att de nya bostäderna ständigt bli behöfliga. Men även om mot förmodan så icke skulle bli fallet, synes egnahemsstyrelsens förslag vara att föredraga, så mycket mer som detta för en förhållandevis

ringa merkostnad möjliggör anskaffandet av ett ur många synpunkter lämpligare bostadsbestånd. Därest i enlighet med egnahemsstyrelsens förslag enfamiljshuset förses med två rum och kök, kan lägenhetsinnehavaren, om han så önskar, uthyra ett av rummen exempelvis till en befattningshavare utan familj. Ett bostadsbestånd av denna art inrymmer följaktligen större marginaler och är mer mångsidigt användbart än lägenheter av det slag marinförvaltningen tänkt sig och torde därför vara att förorda ej minst med tanke på den framtida utvecklingen.

Jag finner mig därför böra föreslå, att ifrågavarande bostadsanskaffning sker i huvudsaklig överensstämmelse med egnahemsstyrelsens förslag och i anslutning till de principer, som uppdragits för bostadsbebyggelsen vid Skaraborgs och Västgöta flygflottiljer. Detta innebär, att egnahemsstyrelsen bör omhändervärd såväl bebyggelsen som den framtida förvaltningen av fastigheterna. Under hand har jag från styrelsen fått bekräftelse på att styrelsen är beredd att åtaga sig denna uppgift.

Egnahemsstyrelsens kostnadsberäkningar synas icke giva anledning till erinran. För ändamålet synes böra å kapitalbudgeten uppföras ett särskilt anslag, vilket lärt böra hänföras till fonden för förslag till statsverket. Sedan byggnadsföretaget färdigställts och kostnaderna för detsamma kunna med säkerhet överblickas, lärt frågan om den framtida finansieringen av företaget och villkoren för blivande överlåtelse av fastigheterna böra underställas statsmakternas prövning. Därvid torde böra prövas dels frågan om den slutliga redovisningen och förvaltningen av ifrågavarande fastigheter, dels frågan i vilken mån avskrivning av anläggningskapitalet redan från början bör äga rum. Dessa spörsmål torde böra bedömas i sitt samband med motsvarande frågor beträffande bebyggelsen vid Skaraborgs och Västgöta flygflottiljer.

Anslaget bör disponeras av egnahemsstyrelsen. Styrelsen bör av anslaget få tillgodogöra sig ersättning för sina egna kostnader i samband med byggnadsverksamheten.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Anordnande av bostäder för personal vid flottans skifferoljeverk å Kinnekulle* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket anvisa ett reservationsanslag av 370,000 kronor.

Stockholm den 7 november 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Asplund, Pauli, Bernhard Nilsson, Bergman, Torsten Ström, Heiding, Andrén, Gränebo* och *Boman*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Skoglund* i Doverstorp, *Andersson* i Prästbol, *Ward, Persson* i Falla, *Lindberg* i Umeå, *Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Södergård, *Mårtensson, Wallentheim, Bergvall* och *Olsson* i Kullenbergstorp.